

**MALO POZORIŠTE
«DUŠKO RADOVIĆ»
BEOGRAD, Aberdareva br. 1**

**PROGRAM OSNOVNE OBUKE RADNIKA
IZ OBLASTI ZAŠTITE OD POŽARA**

Beograd, jun 2014. godine

Na osnovu člana 53. Stav 3. Zakona o zaštiti od požara ("Službeni glasnik RS", br. 111/09), u vezi sa odredbama Pravilnika o minimumu sadržine dela Programa obuke radnika iz oblasti zaštite od požara ("Službeni glasnik SRS", br. 40/90), direktor Malog pozorišta „**DUŠKO RADOVIĆ**” Beograd, **Aberdareva br. 1**, (u daljem tekstu Malo pozorište), dana: 31.12. 2014. godine donosi:

PROGRAM OSNOVNE OBUKE RADNIKA IZ OBLASTI ZAŠTITE OD POŽARA

Član 1.

Ovaj Program obuke sastoji se od :

A : OPSTEG DELA

B : POSEBNOG DELA: SPECIFIČNOSTI PRAVNOG LICA I OBJEKATA

Član 2.

A : OPSTI DEO:

AI. OBAVEZE ORGANIZACIJA I ORGANA U OBLASTI ZAŠTITE OD POŽARA

- **Normativno uređivanje zaštite od požara :**
 1. Plan zaštite od požara
 2. Pravila zaštite od požara
- **Organizovanje poslova zaštite od požara :**
 1. vatrogasne jedinice,
 2. služba zaštite od požara i
 3. referent zaštite od požara (lice stručno osposobljeno za sprovođenje zaštite od požara)
- **Preventivne mere zaštite od požara:**
 1. uređjaji, oprema sredstva za gašenje požara,
 2. uređjaji i instalacije za otkrivanje, dojavu gašenje požara,
 3. električne, ventilacione, toplotne i druge instalacije,

4. smestaj zapaljivog materijala,
5. smestaj eksplozivnih materija, zapaljivih tečnosti i gasova
6. vatrogasna straza.
7. preventivne mere zaštite od požara u javnim objektima različitog sadržaja magacinima zapaljivih tečnosti, farmaceutskoj i industriji i sl.

- **Obaveze u sprovođenju mera zaštite od požara :**

1. obaveze organa, unutrašnje kontrole, poslovnih organa odnosno funkcioner koji rukovodi državnim organom, radnika sa posebnim pravima, obavezama i ovlašćenjima, odnosno rukovodeći radnika u državnim organima, kao i prava i obaveze ostalih radnika.

- **Odgovornost za nesprovođenje mera zaštite od požara :**

1. disciplinska i materijalna odgovornost radnika, kao i prekršajna i krivična odgovornost odgovornih lica.

A.II OSNOVI GORENJA

- **Gorenje čvrstih materija.**
- **Gorenje tečnih materija.**
- **Gorenje zapaljivih gasova i para.**
- **Eksplozije.**

A.III UZROCI NASTAJANJA POŽARA

- **Pozari i način prenosa toplote :**

1. provođenjem (kondukcijom)
2. dodirrom (konvekcijom)
3. zračenjem (radijacionom)

- **Osnovni uzroci nastajanja požara :**

1. direktan dodir sa plamenom ili užarenim materijalom,
2. električna struja,
3. zavarivanje, rezanje i lemljenje,
4. atmosferski elektricitet,
5. samozagrevanje i samozapaljivanje,
6. toplotno delovanje sunca.
7. mehanička energija i
8. paljevina.

A.IV GAŠENJE POŽARA

- **Metode gašenja požara.**

- **Sredstva za gašenje požara :**
 1. voda,
 2. -pena,
 3. -prah,
 4. -ugljendioksid,
 5. -haloni (zamena za halone) i
 6. -priručna sredstva.

- **Mere zaštite pri gašenju požara.**

- **Protiv požarna oprema :**
 1. -ručni i prevozni aparati za gašenje početnih požara-podela, namena, aktiviranje i rukovanje,
 2. -postavljanje, čuvanje i kontrola aparata za gašenje požara,
 3. -hidrantska mreza za gašenje požara i
 4. -oprema.

A.V SAVREMENI TEHNIČKI SISTEMI ZA OTKRIVANJE I GAŠENJA POŽARA

- **Otkrivanje i dojava požara :**
 1. automatski javljači požara: jonizacioni, termički i optički,
 2. ručni javljač požara,
 3. prenosni putevi i
 4. signalne centrale.

- **Savremena oprema i metode gašenja požara**
 1. izbor tipa stabilnih instalacija za gašenje požara: vodom, penom, prahom, ugljendioksidom i halonom.

Član 3.**B: POSEBNI DEO : SPECIFIČNOSTI PRAVNOG LICA I OBJEKATA :****B.I- KONKRETNE OPASNOSTI OD IZBIJANJA POŽARA.****B.II- POSTUPAK U SLUČAJU IZBIJANJA POŽARA.****B.III-GAŠENJE POŽARA.****Član 4.****B.I KONKRETNE OPASNOSTI OD IZBIJANJA POŽARA NA OSNOVU SPECIFIČNOSTI U OKVIRU MALOG POZORIŠTA****1. Stepen ugroženosti tehnološkog procesa delatnosti koja se odvija u okviru Malog pozorišta :**

U Malom pozorištu „Duško Radović“ izvode se predstave namenjene za decu, rađene po motivima klasičnih bajki, mitova, legendi i epske poezije ali i prema savremenim dramskim tekstovima. Koriste se različite tehnike i forme sa glumačkom igrom. Pozorište se nalazi u javnom objektu u Beogradu u ulici Aberdareva br. 1.

Pozorište ima na raspolaganju salu za prestave sa pratećim tehničkim sadržajem. U sastavu malog pozorišta su: stolarska radionica, mašinsko-bravarska radionica, radionica za bojenje i farbanje dekora i druge radne i tehničke prostorije.

Sa aspekta zaštite od požara, stepen ugroženosti tehnološkog procesa koji se odvija u Malom pozorištu, a naročito u stolarskoj, mašinsko-bravarskoj i farbarskoj radionici je sa povećanim rizikom jer materijali i roba koja se koristi i skladišti pripadaju grupi čvrstih zapaljivih materija (tekstil, papir, karton, plastika, drvo i sl.) kao i tečnih lako zapaljivih i brzo sagorivih materijala (boje i lakovi).

Zbog svoje specifičnosti, svi zaposleni radnici moraju se upoznati sa preventivnim merama u pogledu korišćenja i skladištenja gore navedenih materijala. Naročiti pažnju radnici moraju obratiti na bezbedno odlaganje scenakog dekora i glumačke garderobe i rekvizita.

Jedna od specifičnosti javnih objekata, a naročito Malog pozorišta „Duško Radović“ zbog činjenice da su posetioci mahom deca, je u pogledu brze i efikasne evakuacije prisutnih lica za slučaj požara što predhodno podrazumeva blagovremeno i efikasno sprovođenje svih preventivnih mera zaštite od požara i to :

- Obezbedjenje efikasnih i proračunom izabranih širina evakuacionih puteva sa odgovarajućim potrebnim brojem istih i kvalitetnim usmeravanjem izlaznih prostora.
- Pravilan izbor po vrsti, tipu i količini sredstava i opreme za gašenje požara.
- Držanje instalacije protiv panične rasvete svakog momenta u ispravnom stanju.
- Obuka svih zaposlenih radnika Pozorišta u pogledu brze i efikasne evakuacije prisutnih, sa upoznavanjem svakog radnika sa procedurama i obavezama prilikom eventualne evakuacije i pravilnog postupanja u uslovima slabe vidljivosti i zadimljenosti prostora u cilju izbegavanja panike.

2. Materijali koji se koriste ili uskladištavaju u objektu Malog pozorišta

U prostorijama Malog pozorišta, a zbog svoje specifičnosti najviše je u upotrebi, korišćenju i uskladištenju čvrsti materijali koji su skloni paljenju i gorenju (tekstil, karton, papir, drvo, plastika scenski dekor i slični materijali), kao i lako zapaljivi i brzo sagorivi materijali (boje, lakovi, i razređivači).

Klasifikacija materija i robe prema ponašanju u požaru a koje se koriste u tehnološkom procesu Malog Pozorišta po standardu SRPS Z.CO.005:

- ❖ Fx.I-IIB-tečne lako zapaljive i brzo sagorive materije (boje, lakovi, razređivači)
- ❖ Fx.III.C-čvrste zapaljive materije (tekstil, papir, drvo i sl.)
- ❖ Fx.IV.C-čvrste sagorive materije (električni uređaji)
- ❖ Dx.V.- teško sagorive materije koje se pod dejstvom požara oštete

BOJE

Isparljive (nitro) boje se dobijaju rastvaranjem smola u odgovarajućim rastvaračima a masne (uljane) boje dobijaju se tako što se smola najpre istopi a zatim se rastvara u firnisu kome se dodaju terpetinsko ulje i pigmenti.

Posebnu požarnu opasnost predstavljaju boje na nitro bazi zbog mogućih stvaranja zapaljivih i eksplozivnih koncentracija u zatvorenon prostoru.

Karakteristika zapaljivih tečnosti je da na određenoj temperaturi (tačka zapaljivosti) dolazi do stvaranja zapaljivih para (a u određenoj koncentraciji i eksplozivnih). Boje koje se koriste u Malom pozorištu nalaze se limenim konzervama zapremine do 1l.

Za boje određivanje tačke zapaljivosti metodom zatvorene posude dato je po SRPS (JUS) H.C8.058 i po ovoj metodi smeša se izlaže malom plamenu određene energije.

LAKOVI

Lakovi se dobijaju rastvaranjem prirodnih ili veštačkih smola ili određenih hemijskih jedinjenja u odgovarajućim rastvaračima. Kao rastvarači se najčešće koriste aceton, alkohol alkil- acetat, butil-acetat itd.

Hemijske karakteristika acetona (CH_3COCH_3):

- temperaturu zapaljivosti (-20°C),
- tačka paljenja je 540°C ,
- tačka ključanja 56°C
- eksplozivna granica 2,5-13,0 (u % zapremine)
- klasi opasnosti «B»

Zbog gore navedenih karakteristika posebnu pažnju obratiti na skladištenje lakova u namenska skladišta koja ispunjavaju mere propisane tehničkim normativima i držati ih u fabrički upakovanoj ambalaži.

Za lakove određivanje tačke zapaljivosti metodom zatvorene posude dato je po SRPS (JUS) H.C8.058 i po ovoj metodi smeša se izlaže malom plamenu određene energije.

RAZREĐIVAČI

Razređivači služe za razređivanje osnovnih boja i lakova kao i za odmašćivanje metalnih površina. U prometu postoji više vrsta razređivača i to: nitro razređivači, alkidni razređivači, razređivači za uljane boje, poliuretanski razređivači i drugi. Upakovani su u fabrička pakovanja (zapremine 0,5l, 0,9l) koja su hermetički zatvorena.

Razređivači predstavljaju mešavinu određenih hemijskih jedinjenja: aromatičnih ugljovodonika, estara i ketona.

Hemijske osobine poliuretanskog razređivača 4099:

- specifična gustina na 20°C : 0,870
- tapaljenja: 7°C
- komparativni indeks isparavanja: 1,5

PAPIR

Pripada grupi čvrstih materija koje mogu intezivno goreti i tok sagorevanja zapaljenog papira u velikoj meri zavisi od vrste hartije i od oblika u kojoj se ona nalazi, čija je temperatura paljenja od 185 – novinski papir do 360 C^0 - pisaći papir.

Klasa opasnosti za **papir** Fx.III.C po SRPS Z.CO.005, sa brzinom sagorevanja

rastresitog papira od 0.48 – 0.53 [Kg/m²/min.], koji gori plamenom i žarom.

Zbog toga posebna pažnja radnici moraju obratiti na bezbedno korišćenje, skladištenja i čuvanja pomenutog materijala, kao i obučavanju svih zaposlenih radnika sa preventivnim merama i upotrebom povoljnih sredstava za gašenje požara čvrstih i tečnih zapaljivih i lako sagorivih materija.

3. Kratak opis građevinskih materijala koji su ugrađeni u objekat (osnovne karakteristike konstrukcionih elemenata objekata)

Objekta Malog pozorišta koji se nalazi u Beogradu u ulici Aberdareva br. 1, izgrađen je od čvrstog vatrootpornog građevinskog materijala kao zasebni objekat visine do 15 metara. Objekat ima obezbeđen pristup za vatrogasna vozila u slučaju intervencije iz Aberdareve ulice, ali ista može biti otežana jer se na kraju ulice nalazi javni parking na kojem se parkiraju zaposleni radnici i gosti RTS-a. Alternativni pravac intervencije je iz Takovske ulice.

Javni objekat Malog pozorišat, na gore navedenoj adresi, izgrađen je od čvrstog vatrootpornog građevinskog materijala. Glavna noseća građevinska konstrukcija je izvedena u sistemu nosećih armirano-betonskih stubova i greda. Noseći i pregradni zidovi su izvedeni od punog betona, giter blokova i pune opeke. Debljina nosećih zidova je 40cm, a pregradni zidovi su debljine 30cm. Zidovi su obostrano izmalterisani produžnim cement malterom.

Sve prostorije su tako opremljene i definisane da zadovolje uslove namene. Meduspratna konstrukcija je izvedena u sistemu lako armirano betonske ploče. Za komunikaciju između etaža Malog pozorišta koriste se komunikacione stepenice kojije su izrađene od čvrstog negorivog materijala, a koje su izvedene u sistemu kose armirano betonske ploče.

Materijali primenjeni za enterijersku obradu odgovaraju nameni objekta u pogledu gorivosti, prenošenja požara i emisije dima i gasova. Na pozornici je izvedena protivpožarna zavesa koja se automatski aktivira u slučaju požara tako da štiti gledalište.

Na osnovu ugrađenih materijala u objekat, a prema standardu SRPS UJ.1.240, zaključujemo da je stepen otpornost pojedinih delova konstrukcije prema požaru (SOP):
IV- POVEĆANA (PO)

Električne instalacije niskog napona su izvedene u skladu sa tehničkim normativima, a napajanje je u sistemu TN-S. Električna instalacija je izvedena i vođena kroz objekat da ne širi požar, a stepen mehaničke zaštite je izveden u skladu sa uslovima mesta ugradnje i faktorima spoljašnjeg uticaja. Glavne, spratne i sektorske razvodne table su postavljene u ormare od negorivog materijala. Zaštita strujnih kola od električnog udara i prenapona obezbeđena je preko zaštitnih uređaja odgovarajućih nazivnih vrednosti i karakteristika. Objekat je zaštićen gromobraskom instalacijom. Na objektu je izvedena električna instalacija za evakuaciju u slučaju hitnosti – protivpanik rasveta.

Na objektu je izveden stabilni sistem za automatsku dojavu požara, stabilni sistem za automatsko gašenje vodom kao i unutrašnja hidrantska instalacija. Objekta je priključen na gradski toplovod. Na objektu su izvedene mašinske instalacije ventilacije i klimatizacije u kojima su izvedene klapne otporne na požar. Objekat je podjeljen u više požarnih zona na kojima su postavljena vrata odgovarajuće vatrootpornosti.

4. Mere zaštite od požara koje su specifične u pojedinim procesima koji se odvijaju u okviru Pozorišta (u vezi prava i dužnosti radnika Malog pozorišta) a naročito:

Dužnosti i prava svih zaposlenih:

- Sprovođenje mera zaštite od požara utvrđenih Zakonom o zaštiti od požara opšitn normativnim aktima: Planom zaštite od požara i Pravilima zaštite od požara.
- Radnici sa posebnim ovlašćenjima dužni su da vrše analizu stanja zaštite od požara najmanje jednom godišnje i na osnovu toga preduzimaju odgovarajuće mere za poboljšanje i unapređenje zaštite od požara.
- Dužnosti i prava radnika na sprovođenju preventivno tehničkih mera-referenta obuhvaćeni normativima preduzeća u onim delovima koji se odnose na njegovu funkciju.
- Dužnost i pravo svih zaposlenih radnika Pozorišta, je da se upoznaju sa svim opasnostima od izbijanja požara i da se obuče iz oblasti zaštite od požara.

5. Klasifikacija mogućih požara:

Na osnovu procene ugroženosti od požara objekta, odnosno fizičko hemijskim osobinama materijala koje se koriste u prostorijama Malog pozorišta mogući su požari: klase „A“ i „B“. Klasifikacija mogućih požara izvršena je prema standardu SRPS Z.C2. 003 («Sl.glasnik SFRJ» br. 31/79), tj. Korigovana sa SRPS ISO 3941/94.

Pored gore navedenih požara mogući su i **požari na električnoj instalaciji i uređajima pod naponom.**

Požari klase „A“ – požari čvrstih materija sa stvaranjem žara pri gorenju (drvo, papir, ugalj, tekstil, isl.) . Za gašenje ovih požara koristi se voda sa dodatkom ili bez dodatka, a izuzetno pena ili prah.

Požari klase „B“ – požari nemetalnih zapaljivih tečnosti i materije koje u požaru postaju tečne (poliesterske smole, aceton, boje i lakovi i slične materije koje se koriste i skladište). Za gašenje ovih požara koristi se pena, suvi prah, ugljenodioksid i halon.

Požari na električnim instalacijama i uređajima pod naponom – isključivo se gase hemijskim sredstvima za suvo gašenje kao što je suvi prah, ugljen-dioksid, halon ili

zamena za halone. Ukoliko se za gašenje požara koristi voda, obavezno je na celom objektu isključiti napajanje električnom energijom.

6. Sredstva i orema za gašenje požara:

Na osnovu očekivanih klasa požara (mogući su požari: klase „A“ , „B“ i požara na električnim instalacijama i uređajima), predviđena su i odgovarajuća sredstva za gašenje: sredstva za gašenje vodom (hidrantska instalacija i stabilni sistem za automatsko gašenje vodom), ručni prenosni aparati punjeni prahom i ručni prenosni aparati punjeni sa ugljendioksidom.

Tehničke karakteristike usvojenih aparata:

1. Iz grupe aparata za gašenje suvim prahom, predviđeni su ručni prenosni aparati oznake „S“, koji su usaglašeni sa standardoma SRPS Z.C2.035.
2. Iz grupe aparata za gašenje ugljendioksidoma, predviđeni su ručni prenosni aparati oznake „CO2“, usaglašeni sa standardom SRPS Z.C2.040.

Član. 5

B.II POSTUPAK U SLUČAJU IZBIJANJA POŽARA

Dužnost zaposlenih u slučaju izbijanja požara i učešće u gašenju:

Svaki zaposleni kada primeti požar dužan je da pokuša da ugasi početni požar, ako to može da učini bez opasnosti po sebe i druge.

Ako zaposleni ne može sam da ugasi požar dužan je da najhitnije obavesti Vatrogasnu jedinicu (na telefon 193), ili stanucu policije (na telefon 192) i odgovorno lice restorana sa naznakom gde je požar izbio.

Lice koje javlja požar dužno je da saopšti svoje ime i prezime, mesto izbijanja požara, tačnu adresu objekta i kratke podatke o obimu požara i stepenu opasnosti.

Zaposleni koji je javio požar, po javljanju dužan je da preduzme mere za gašenje požara i oklanjanja opasnosti, i ako je potrebno da pristupi evakuaciji prisutnih lica sa objekta po utvrđenoj proceduri.

Neposredno pre pristupanja gašenja požara vodom zaposleni je dužan da isključi dovod električne energije i da iz zone požara ukloni sredstva koja mogu da izazovu eksploziju i nakon toga pristupi gašenju požara.

Prilikom gašenja požara zaposleni ima pravo da koristi sva raspoloživa sredstva i da nasilno udje u sve objekte i prostorije u cilju spašavanja ljudskih života i imovine.

Član. 6**B.III GAŠENJE POŽARA**

Taktika gašenja požara je pravilna i efikasna upotreba raspoloživih sredstava i opreme za gašenje požara.

U slučaju požara na električnim instalacijama, aparatima i uređajima mora se isključiti električna energija iz gradske mreže i to obavezno na glavnom prekidaču.

Ukoliko ne postoji mogućnost brzog, efikasnog i bezbednog isključenja električne energije, može se pristupiti gašenju isključivo aparatima za početno gašenja požara sa ugljendioksidom ili prahom.

Prilikom izbijanja požara na bocama pod pritiskom potrebno je ukoliko se može izvršiti bezbedno zatvaranje ventila na istim, a prenosne sudove sa TNG preneti na bezbedno mesto i ukloniti ih od dejstva vatre..

Za vreme gašenja požara rukovodilac gašenja može da:

1. zabrani pristup licima na mesto gašenja požara i saobraćaj pored mesta požara,
2. naredi evakuaciju lica i imovine iz ugroženih postora i objekta,
3. naredi isključenje dovoda električne energije,
4. naredi korišćenje vozila građana, banke i drugih, radi prevoza povređenih u požaru, evakuacije ljudi i imovine i dopremanju sredstava za gašenje
5. naredi delimično ili potpuno rušenje delova objekta koji nisu zahvaćeni požarom u slučaju da se na drugi način ne može obezbediti gašenje ili spasavanje ugroženih ljudi,
6. preduzme mere za bezbednu evakuaciju ljudi i imovine
7. nasilno otvori zaključane objekte ili prostorije radi gašenja požara i spasavanja ljudi i imovine.

Član 7.

Osnovna obuka zaposlenih radnika iz oblasti zaštite od požarase sastoji od:

1. teoretskog dela,
2. praktičnog dela – demonstriranje upotrebe aparata i sredstava za gašenje požara sa kojima se raspolaže u objektima pravnog lica i
3. praktične provere znanja.

Član 8.

Praktična provera znanja vrši se usmanim ili pisanim putem – testiranjem, posle izvršene teoretske obuke.

Član 9.

Osnovna obuka zaposlenih radnika iz oblasti zaštite od požara traje 3 (tri) školska časa.

Član 10.

Osnovna obuka radnika po ovom Programu organizuje se za sve zaposlene radnike najkasnije u roku od jedne godine od dana stupanja na rad.

Član 11.

Provera znanja zaposlenih vrši se jednom u tri godine.

Član 12.

Zaposleni su dužni da prisustvuju obuci i proveru znanja iz oblasti zaštite od požara i da se u radu pridržavaju propisanih uputstava, upozorenja, zabrana, mera zaštite od požara, kao i da u slučaju požara pristupe gašenju požara.

Beograd
31.12. .2014. godine

Malo pozorište
„DUŠKO RADOVIĆ“

/Direktor/